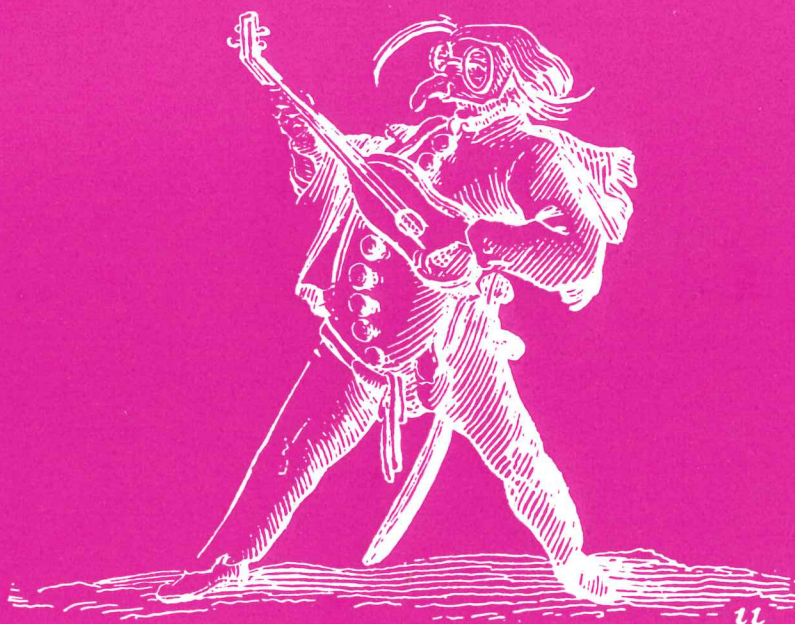
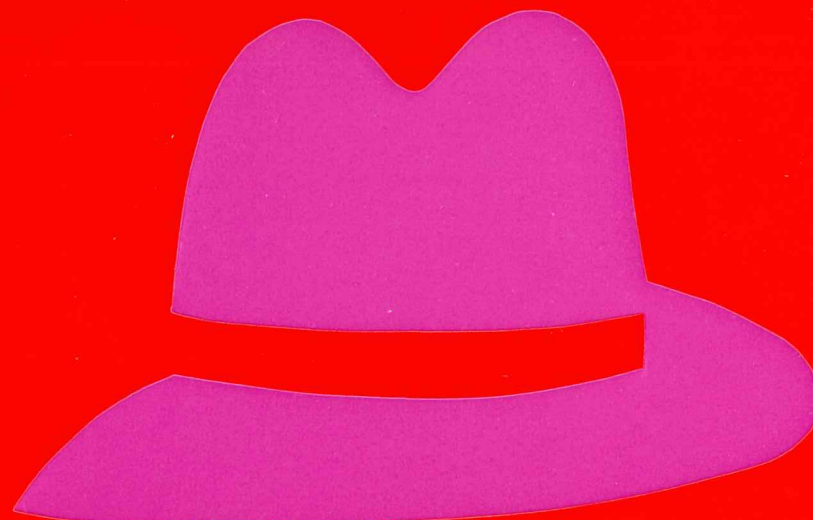

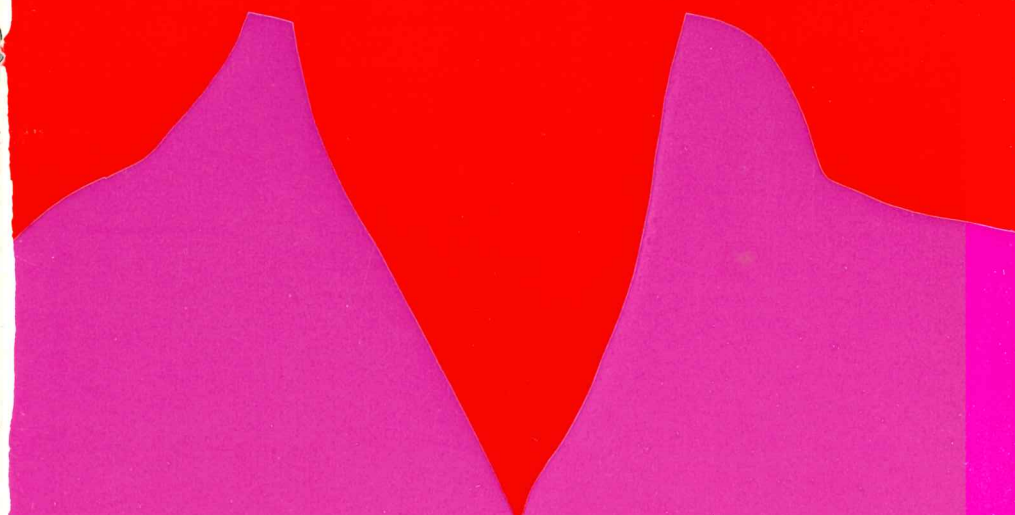
SÆSON 1970-71

**Programpris
kr. 2.00 inkl. moms**

BOGTRYKKERIET HAFNIA

**DET DANSKE TEATER
LASER OG PALTER
BRECHT OG WEILL**

Det Danske Teater

Teaterleder: Henrik Bering Liisberg

Teatersekretær: Erik Frederiksen

Økonomichef: Preben Have

Teknisk leder: Benny Rünitz

Pressesekretær: Bent Frandsen

Sekretær: Grete Jørgensen

Bogholder: Aase Jensen

Kontor: Susanne Krukow

Hanne Spile

Mette Thorsøe

Teatrets kontor:

Nørre Farimagsgade 11

1364 København K

Telefon: (01-54) Minerva 1742

Brecht er stadig aktuel

Af Fredrik Martner

Bertolt Brecht – fotograferet ca. 1928, hvor »Laser og Pjalter« blev skrevet.

Side 1:
Lene Tiemroth – (Polly) og
Baard Owe (Macheath) synger
»Kærlighedsduet« i hestestalden.

DA BERTOLT BRECHT i 1933, 35 år gammel, kom til Danmark som landflygtig fra Hitler-diktaturets Tyskland, var han allerede en verdenskendt teaterdigter. Hans berømmelse skyldtes netop hans og komponisten KURT WEILLS »Dreigroschenoper« (Laser og Pjalter) og operaen »Mahagonny«, som begge havde været spillet på en lang række teatre i og uden for Tyskland, bl. a. også i Danmark.

I den første tid i Danmark fandt Brecht og hans kone – skuespillerinden HELENE WEIGEL – og deres to børn husly i villa Torelore på Thurø, der tilhørte forfatterinden KARIN MICHAELIS. Her fuldendte han den store »Dreigroschenroman«, hvor personerne og mange af begivenhederne er de samme som i stykket, der opføres her i aften. Romanen blev udgivet på et tysk emigrantforlag i Amsterdam og udkom et års tid senere også i dansk oversættelse; for honoraret, Brecht modtog fra forlaget i Amsterdam, købte han et lille stråtekt bindingsværkhus i Skovsbostrand en god mils vej uden for Svendborg. Det blev hans og hans families hjem i næsten seks år, indtil 1939, da de rejste til Sverige. De seks år i Danmark blev utvivlsomt de mest produktive i Brechts liv. Han, der var en umådeligt flittig mand, skrev her flere store skuespil, en stor historisk roman om Julius Cæsar, talrige digte, noveller og essays. Desuden oversatte han sammen med sin medarbejder MARGARETA STEFFIN, der også var flygtet fra Tyskland, til tysk de to første bind af Martin Andersen Nexø's erindringer og Hans Kirks roman »Fiskerne«.

Fra tidlig morgen til sen aften sad han i sit arbejdsværelse i husets største rum, der vistnok tidligere havde været benyttet som stald. De bekymringer og den usikkerhed, der i de år omgav alle tyske emigranter, overvandt han ved at arbejde. »Arbejde er en god medicin,« sagde han gerne; alligevel var han afslappet og var altid parat til en samtale, når der kom en gæst, og jeg var en af dem, der kom hyppigst.

Det, der først og fremmest slog den, der traf ham første gang, var hans høflighed og lidt undselige venlighed og opmærksomhed. Beskedent undgik han helst at tale om sit eget arbejde, mens han samtidig var meget interesseret i, hvad gæsten var beskæftiget med og i øjeblikket optaget af. Allerede ved mit første besøg hos ham viste jeg ham nogle danske oversættelser, jeg havde foretaget af nogle af hans digte, og det gav stødet til, at han i de følgende år gav mig manuskripterne til næsten alt,

Bjørn Puggaard-Müller – Peachum – Sigrid Horne-Rasmussen (fru Peachum) i 1. billede:
Peachum: Celia, du smider om dig med din egen datter

BERTOLT BRECHT NOGLE DATA

- 1898 – Født i Augsburg i Tyskland 10. februar.
- 1917 – Begynder at studere medicin.
- 1918 – Krigstjeneste som sanitetsoldat. Fortsætter studierne efter krigens slutning.
- 1922 – Skuespillet »Baal«.
- 1923 – »Trommer i natten«.
- 1928 – »Laser og Pjalter« – gift med Helene Weigel.
- 1929 – »Mahagonny«.
- 1933 – Brecht må flygte fra Tyskland dagen efter Rigsdagsbranden i Berlin.
- 1935 – Brecht slår sig ned i Danmark (læs nærmere i Frederik Martners artikel).
- 1939 – Rejser til Sverige, hvor han gør »Mutter Courage« færdig.
- 1941 – Til Californien efter flugt gennem Finland og Rusland. »Hr. Puntila«.
- 1944 – »Soldat Svejg i Anden Verdenskrig«.
- 1945 – »Den Kaukasiske Kridtcirkel«.
- 1947 – Forhørt af Komiteen for Uamerikansk Virksomhed. Forlader kort tid efter USA.
- 1948 – Brecht og Helene Weigel bosætter sig i Øst-Berlin. »Antigone«.
- 1949 – Brecht-Weigel starter »Berliner-Ensemble«.
- 1954 – Berliner-Ensemble får overdraget »Theater am Schiffbauerdamm«.
- 1955 – Brecht modtager Stalins Fredspris. »Pauken und Trumpeten«.
- 1956 – Bertolt Brecht dør 14. august. Helene Weigel overtager Berliner-Ensemble.

Brylluppet i hestestalden:

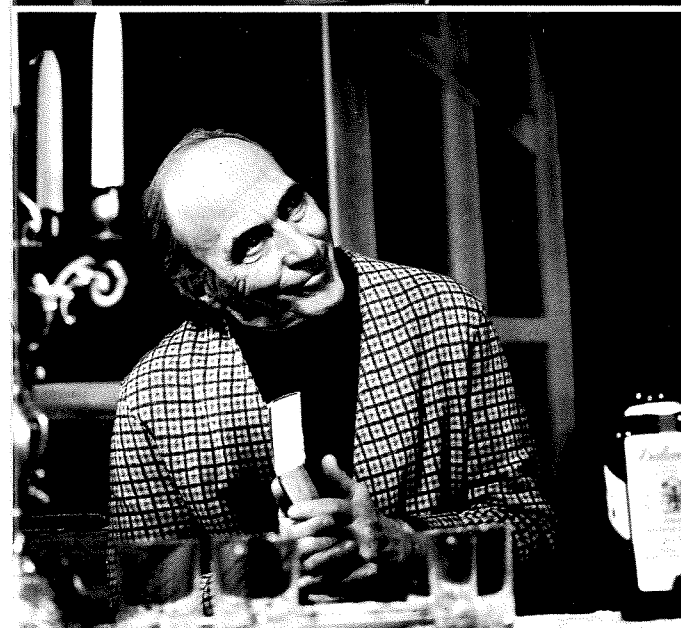
Til venstre synger gangsterne »Bryllupssang for ubemidlede«: John Martinus (Krumfinger-Jakob), Verner Tholsgaard (Walter Grædepil) og André Sallyman (Ment-Matthias). Nederst: Pastor Kimball (Mogens Brems). Til højre synger Polly – Lene Tiemroth – visen om Sørover-Jenny.

hvad han skrev, og foreslog mig at oversætte dem. Desværre blev kun meget lidt af det trykt, for sandt at sige herskede der dengang i Danmark en udtalt modvilje mod Brecht og hans arbejde, ikke mindst imod hans teaterteorier. Han ville jo, at teatret skulle være belærende på en underholdende måde, det skulle beskæftige sig med virkeligheden på en morsom måde.

Brechts digtning er klassisk; den beskæftiger sig med det almengyldige og stadig gyldige. I 1941 skrev han stykket »Arturo Ui«, der i form af et gangsterstykke skildrer Hitlers og nazismens vej til magten. Han sendte det til USA i håb om dermed at advare amerikanerne mod at se med forståelse og overbærenhed på den tyske nazisme. Først tyve år senere fik »Arturo Ui« sin første opførelse i New York. Den førende kritiker i USA's største by betegnede stykket som gammeldags og forældet, fordi det drager sammenligning mellem gangstervæsen og politik; men selv samme dag som denne teateranmeldelse læstes i New York, faldt i Dallas de skud, der dræbte præsident Kennedy.

I et af sine ungdomsværker, teaterstykket »Mann ist Mann« (En Mand er en mand) viser Brecht i lystspillets form, hvor gesvindt man kan forvandle et menneske. Den venlige og blide, harmløse Galy Gay falder i kløerne på tre soldater, der har brug for en stedfortræder for en forsvunden kammerat. Galy Gay, der dårligt kan gøre en flue fortræd, omskabes i en håndevending til en ubehersket krigsmaskine, en frådende massemand, der ikke blot fornægter sin kone, men også hele sin hidtidige tilværelse. Lystspillet beviser, at individualismen i vores tid er et tyndt lag fernis, som kan fjernes. Et af Brechts største teaterstykker, »Galilei«, blev skrevet, mens han boede på Sydfyn. Det fortæller om videnskabsmanden, der svigtede sig selv og sin videnskab ved at udlevere sine opdagelser til magthaverne, i dette tilfælde pavekirken, hvorved han gjorde sig skyldig over for menneskeheden, idet han unddrog den sin viden og store opdagelser til fremme for en lykkeligere tid.

Få måneder efter, at Brecht havde skrevet »Galilei« færdig, imødeså han, at Hitler, som allerede havde kastet sig over Østrig og Tjekkosllovakiet, skulle åbne sit umættelige rovdyrflab mod Danmark. En smuk dag, da foråret havde kastet et let grønt slør over træer og buske, forlod han Skovsbostrand for sidste gang og rejste til Sverige. Det var den 9. april 1939, et år før Danmarks besættelse.

Sange fra Laser og Pjalter

Bent Warburg – tiggeraspiranten
Filch: »Nu ser De mig altså her
... helt på bar bund ... et
bytte for mine drifter«.

BALLADEN OM AT LEVE GODT (Macheath)

1. Man si'r at i begyndelsen var ordet
men det var før end sladderens fik vinger
der sladres, spioneres og det tvinger
mig til at si' i slutningen er mordet.
Den døde taler ikke over sig.
Hvis man vil sikre sig og være stor
må man med kolde øjne se på mord
og det betyder ingenting for mig
når alle andre bud er overtrådt.
Kun den der lever fedt han lever godt!

2. La' vær og fald forarget om på halen
fordi jeg ganske frit la'r tanken smelde
som om I ikke selv var kriminelle
og stod til livstid hver og en i salen,
hvis jura ellers havde nogen logik.
I er som jeg det kommer ingen uden om
I lever højt på sult og fattigdom
det kaldes ikke kriminelt men politik
I lever af at andre har det småt!
Kun den der lever fedt han lever godt!
(Oversættelse: Johannes Møllehave).

KANONVISE

(Macheath og Brown)

John var kun menig og Jim officer
men Jack en kaptajn der bør lydes.
I krigen spør ingen hvem faen de er
når en hær vandrer ud for og skydes.
Der står personer
bagved kanoner

Refrain:

fra Cap til Kaukasus
Man vader gennem sump
og ordren lyder: Bomb
sorte såvel som gule
tilbage til stenalderens hule
og mas dem så til plukfisk og til bøftartar.
(Oversættelse: Johannes Møllehave).

SØRØVER-JENNY

(Polly)

Med spot og foragt må jeg slide og slæbe,
vaske op, rede seng og skure.

Jeg må krumme mig i støvet for en skilling til mig selv,
og I ler ad mine laser og det lusede hotel
;; bag de fugtige beskidte mure ;;
Men en aften lyder skrig og skrål fra havnen
og man spørger: Hvad djævlens er der løs?
Bagved skranken vil jeg stå og bare smile
og I spør?: Hvorfor griner denne tøs?
En fregat med fem master
og med fyrre kanoner
vil stævne mod land.

(Oversættelse: Mogens Dam).

BALLADEN OM DEN SEKSUELLE AFHÆNGIGHED (Fru Peachum)

En mand tror selv han er en Satans slagter
mens andre er de kvæg (kvaj) som han foragter
en faens karl der står på sejrens tinder.
Hvem tyrer ham, der tyrer alle? KVINDER!
Den evigt uafhængig' piller ned
på grund af seksuel afhængighed!
Han agter hverken bibel eller lov og ret.
Han ved han er en hårdkogt egoist
og spiller hård banan fra først til sidst
han spiller på at han er kvinde-træt
om dagen er der sikkerhed på drengen
om natten spræller han igen i sengen.

(Oversættelse: Johannes Møllehave).

Macheath og politimester Brown
– Baard Owe og Ole Tage
Hartmann – opfrisker soldater-
minder under brylluppet med
»Kanonvise«

Aftenens instruktør LULU ZIEGLER har to gange tidligere været impliceret i »Laser og Pjalter«. I den første danske opførelse på Det ny Teater i 1930 – i Svend Gades iscenesættelse – spillede hun Snapse-Jenny, og ses for oven i en situation sammen med Macheath – Osvald Helmuth.

Syv år senere satte Per Knutzon stykket op på Riddersalen. Her var Lulu Ziegler Polly. Tegningen fra 1937-opførelsen er af Harald Isenstein.

Brecht i Danmark

1. LASER OG PJALTER – Det ny Teater (15/1 1930) – Riddersalen (37) – Mogens Brandt provinsturné (38) – Aalborg Teater (58) – Aveny Teatret (58) – Odense Teater (59) – Aarhus Teater (63) – Det Danske Teater (71).
2. MAHAGONNY – Det ny Teater (1/1 1934) – Operaselskabet af 1932 (turné 1934) – Det kgl. Teater ((64) – Den jyske Opera (70).
3. RUNDHOVEDER OG SPIDSHOVEDER – ur-premiere Riddersalen (4/11 1936).
4. DE SYV DØDSSYNDER – Det kgl. Teater (12/11 1936) – Det kgl. Teater (69).
5. MUTTER COURAGE – Det kgl. Teater (27/10 1953) – Aalborg Teater (61) – samme version i TV-teatret (62) – Radioteatret (69).
6. GALILEIS LIV – Odense Teater (9/10 1960).
7. DET GODE MENNESKE FRA SEZUAN – Det kgl. Teater (18/9 1961).
8. Fru CARRAS GEVÆRER – TV-teatret (12/10 1961).
9. DET TREDJE RIGES FRYGT OG ELENDRIGHED – Radioteatret (18/9 1962).
10. DEN KAUKASISKE KRIDTCIRKEL: – Aalborg Teater (8/2 1963) – Det ny Scala (67) – Radioteatret (70).
11. MASSER AF BRECHT (Lav verden om) – collage af Brecht-tekster samlet af Georg Tabori – Odense Teaters Værkstedsteater (7/3 64) – TV-teatret (68).
12. HR. PUNTILA OG HANS DRENG MATTI – Aalborg Teater (1/5 1964).
13. UNDTAGELSEN OG REGLER – Radioteatret (5/6 1964) – TV-teatret (67).
14. ARTURO UI – Det ny Teater (28/9 1964).
15. HUSLÆREREN – Aarhus Teater (5/11 1964) – Radioteatret (65).
16. JOAN DARK FRA KØDBYEN – Odense Teater (14/11 1964) – Radioteatret (66) under titlen »Den hellige Johanne fra Slagtehalerne«.
17. FORHØRET OVER LUCULLUS – Radioteatret (26/2 1965).
18. SOLDAT SVEJK I ANDEN VERDENSKRIG – Aalborg Teater (21/3 1965) – Det kgl. Teater (68) TV-transmission af samme forestilling (70).
19. EN MAND ER EN MAND – Aalborg Teater (16/8 1967).
20. SMÅBORGERBRYLLUP – Vestergade 58-teatret, Aarhus (21/12 1967) – TV-teatret (70).

LASER OG PJALTER

En »Skillingsopera« i et forspil og otte billeder
efter John Gays »The Beggar's Opera«

af Bertolt Brecht

Musik: Kurt Weill

Oversættelse:

Dialog: Tage Hind

Sange: Mogens Dam og Johannes Møllehave

Instruktion: Lulu Ziegler

Koreografi: Gene Nettles

Scenografi: Jens-Jacob Worsaae

Kostumer: Jens-Jacob Worsaae og Nette Ørnbak

Kapelmester: Finn Ziegler

Premiere: 20. februar 1971

Stykkets originaltitel: Die Dreigroschenoper«

Førsteopførelse: 31. august 1928,

Theater am Schiffbauerdamm, Berlin.

Teaterforlag: Nordiska Teaterförlaget

DET DANSKE TEATER - SÆSON 1970-71

I afdeling:

Forspil: En gade i Soho

1. Billede: Peachums Tiggergarderobe
2. Billede: En hestestald i Soho
3. Billede: Tiggergarderoben
4. Billede: Hestestalden
5. Billede: Bordellet i Turnbridge
6. Billede: Fængslet i Old Bailey

PAUSE

II afdeling:

7. Billede: Tiggergarderoben
8. Billede: Dødscellen i Old Bailey

Handlingen foregår i London

ORKESTRET:

FINN ZIEGLER (klaver) - PHILIP WEBER (trompet)
ARNE TØRNQUIST (bas) - OLE HAUPT (trommer)
OLE OUSEN (guitar)

Regi: Ib Juul Christensen - Arnold Hansen
Belysning: Ebbe Staugaard - Ove Larsen
Tone: Klaus Vilkki - Souffli: Sonja Reichle
Tournéleder: Ib Juul Christensen

Instruktørassistent: Jacob Kielland - Masker: Henning Nielsen
Repetitører: Holger Larsen - Svend Coster
Musikalsk arrangement: Poul Clemensen
Teatermaler: John Sørensen - Walther Rasmussen
Teatertapetserer: Henning Krum - Teatersnedker: Axel Nielsen

Programforside og plakat: Finn Skødt
Programbilleder fra prøverne: Rigmor Mydtskov & Steen Rønne
Programredaktion: Bent Frandsen

Personerne:

MACHEATH, med hædersnavnet »Mackie Messer«, anfører for tyve, røvere og voldsmænd af enhver art og taperhedsgrad
BAARD OWE

JONATHAN JEREMIAH PEACHUM, chef for proletariats udnyttelse af den menneskelige medynk, indehaver af Sohos største garderobe for tiggerudstyr BJØRN PUGGAARD-MÖLLER

FRU PEACHUM SIGRID HORNE-RASMUSSEN

POLLY, deres datter LENE TIEMROTH

JACKIE BROWN, Londons politichef OLE TAGE HARTMANN

LUCY, hans datter MARIE-LOUISE CONINCK

SNAPSE-JENNY, skøge CAJA HEIMANN

PASTOR KIMBALL MOGENS BREMS

MØNT-MATTHIAS KRUMFINGER-JAKOB WALTER GRÆDEPIL	medlemmer af Macheaths bande	ANDRÉ SALLYMAN JOHN MARTINUS VERNER THOLSGAARD
--	------------------------------------	--

FILCH, tiggeraspirant BENT WARBURG

BETTY NELLY MOLLY KITTY	Macheaths mere end tvivlsomme veninder	JOHNNY ROSENVOLD GYDA HANSEN MONA KILDEGAARD SONJA REICHLE
----------------------------------	---	---

SMITH, overbetjent JØRGEN LANGEBÆK

1. BETJENT IB JUUL CHRISTENSEN

2. BETJENT ARNOLD HANSEN

MANDEN MED LIREKASSEN JOHN MARTINUS

PIGEN MED SKILTET GYDA HANSEN

Tiggere, tyve, skøger, politi m. m. m.

Sange og musikalske numre

I afdeling:

MORITAT OM MACKIE MESSER - John Martinus

PEACHUMS MORGENSALME - Bjørn Puggaard-Müller

MÄNEN I SOHO - Sigrød Horne-Rasmussen - Bjørn Puggaard-Müller

SÖRÖVER-JENNY - Lene Tiemroth

BRYLLUPSSANG FOR MINDREBEMIDLEDE - André Sallyman - John Martinus - Verner Tholsgaard

KANONVISE - Baard Owe - Ole Tage Hartmann

KÆRLIGHEDSDUET - Lene Tiemroth - Baard Owe

JOMFRU-DILEMMA - Lene Tiemroth

FÖRSTE SKILLINGSFINALE - Lene Tiemroth - Sigrød Horne-Rasmussen - Bjørn Puggaard-Müller

POLLYS SANG - Lene Tiemroth - Baard Owe

BALLADEN OM DEN SEKSUELLE AFHÆNGIGHED - Sigrød Horne-Rasmussen

RUFFERBALLADE - Caja Heimann - Baard Owe

BALLADEN OM AT LEVE GODT - Baard Owe

SKINSYGEDUET - Marie-Louise Coninck - Lene Tiemroth

ANDEN SKILLINGSFINALE - Sigrød Horne-Rasmussen - Baard Owe

II afdeling:

BALLADE ANGÆENDE DEN MENNESKELIGE UTILSTRÆKKELIGHED - Bjørn Puggaard-Müller

SALOMON-SANG - Caja Heimann

EN RÖST FRA GRAVEN - Baard Owe

TREDJE SKILLINGSFINALE - Alle

SLUT-MORITAT - John Martinus

Ret til ændringer forbeholdes!

Repertoiret foråret 1971

EN SÆLGERS DØD

(udsendes i samarbejde med Det kgl. Teater)

Skuespil af Arthur Miller

Oversættelse: Knud Sønderby

Scenografi: Jørgen Espen-Hansen

Instruktion: Johannes Marott

Medvirkende:

Poul Reichhardt - Astrid Villaume - Ole Ernst -

Henning Jensen - Poul Müller - Kirsten Søberg -

Gunnar Strømvad - Flemming Schmidt -

Benny Bundgaard - Ulla Jessen - Hanne Mathiesen

HENRIK OG PERNILLE

komedie af Ludvig Holberg

Scenografi: Erik Nordgreen

Instruktion: John Price

Medvirkende:

Morten Grunwald - Ingrid Flygare - Birthe Backhausen

- Annie Birgit Garde - Joen Bille - Bertel Lauring -

Ernst Meyer - Hugo Herrestrup - Henning Hermansen

NONNERNE

Skuespil af Eduardo Manet

(udsendes i samarbejde med Boldhus Teatret)

Oversættelse: Frank Jæger

Instruktion: Søren Melson

Scenografi: Jens-Jacob Worsaae

Medvirkende:

Birgitte Federspiel - Carl Ottosen - Jørgen Buckhøj -

Peter Bonke.

EN DAG MED JOE

Skuespil af Peter Nichols

(udsendes i samarbejde med Svalegangen)

Oversættelse: Bent Mejding

Scenografi: Henrik Poulsen

Instruktion: Waage Sandø Pedersen

Medvirkende:

Stig Hoffmeyer - Lotte Hermann - Tove Bang -

Marianne Tønsberg - Jørgen Blaksted

OPSØGENDE SKOLETEATER:

BLÅ MÆRKER (Skyklapper)

Klasseværelsesspil af Allan Rune Pettersson

Oversættelse: Karlhelge Bohnsen

Instruktion: Gunnar Rose

Medvirkende:

Mette Benthien - Bent Conradi

Teatrets Teori og Teknik

Nordisk Teatertidsskrift

TTT 11

Erwin Piscator: Det Politiske Teater

Et udfordrende opgør. Hvordan teatret kan træde ind i samfundet med en kritisk og skabende funktion. 280 sider, 32 plancher - kr. 49,00

TTT 12

Teatrets Oktober

Revolutionsteatrets og teaterrevolutionens første 10 år i Sovjet: Montageteknik, agit-prop og bio-mekanik - kr. 17,00

TTT 13

Folkets Teater

En historisk oversigt over utopierne, forsøgene og resultaterne i kampen for at skabe et teater for og ved folket - kr. 17,00

Odin Teatrets Forlag, Box 118, 7500 Holstebro

Abonnement og løssalg: Direkte fra forlaget eller gennem Deres boghandler

KURT WEILL – aftenens komponist – er født i Tyskland i 1900. Allerede som trettenårig komponerede han sin første opera, senere studerede han komposition i Berlin og i tyverne lavede han flere operaer og en del scenemusik. Venskabet og samarbejdet med Bert Brecht fik afgørende indflydelse på Weills udvikling som komponist. I slutningen af tyverne og begyndelsen af trediverne skrev de sammen foruden »Laser og Pjalter« også »Mahagonny«, »De syv Døds-synder« og »Der Jasager«. Sammen med sin kone, skuespillerinden og sangerinden Lotte Lenya – den første Jenny i aftenens forestilling – rejste han i 1935 til USA, hvor han boede til sin død i 1950. I USA komponerede han musik til en række musicals, bl. a. »Knickerbocker Holliday« (38), »Lady in the Dark« (41), »One Touch of Venus« (43), »Street Scene« (47) og »Lost in the Stars« (49).

Blues-Tempo (♩=66) Ausrufer

Und der Hai-fisch, der hat Zäh-ne, und die trägt er im Ge-
schö-nen blau-en Sonn-tag liegt ein to-ter Mann am

(In der Art eines Leierkastens)

mf

ANDEN SKILLINGSFINALE

(Macheath)

I herrer som vil højne vores sæde
og holde os fra falsk og vold og træk,
skaf allerførst det brød, som vi skal æde
– først mad på bordet – så præk bare væk!
I dyrker vor moral til gavn for deres vom
men een ting må I nok at vide få:
– hvordan man vender eller drejer sagen om –
først frem med føden! – Så moral, lad gå!
Først bør det hver en stympet tilladt være
en vældig skive sig af livet skære.

Koret:

Hvad er et menneske?

Macheath:

Hvad er et menneske?

Et had der brænder,
som andre piner, plager, jager, flænser og flår
thi derpå mennesket man nøjest kender,
at han just dyrene i vildskab overgår.

(Oversættelse: Mogens Dam).

SLUT-MORITAT:

(Manden med lirekassen)

Man kan ende ubesmykket
man kan slutte hårdt og rå,
for de rige ender stykket
dog som regel altid godt.

Det kan ske man på en scene
så en rigmand som fortrød
efter stykket gik han ene
ud og åd den armes brød.

For den ene står i mørket
mens den and'n får lys sådan
og man ser kun dem i lyset
dem i mørket glemmer man.

(Oversættelse: Johannes Møllehave).

Øverst: Macheath (Baard Owe) bag tremmer i fængslet i Old Bailey.
Nederst: Hele familien Peachum i »Første Skillingsfinale«: Lene
Tiemroth, Bjørn Puggaard-Müller, Sigrid Horne-Rasmussen.

Berlin 1928

omkring ur-premieren på »Laser og Pjalter«

af Heino Byrgesen

Da »Dreigreschenoper«, som herhjemme kaldes »Laser og pjalter«, blev uropført i eftersommeren 1928 i Berlin på det gamle 1800-talsteater, Theater am Schiffbauerdamm, med dets guld og plyds, spejle og gibse, forestillede hverken Bert Brecht eller hans foretrukne komponist Kurt Weill sig at denne proletaroperette skulle få en så stor og varig succes. Forestillingens sensationelle succes førte Brecht-Weill parrets navn langt ud over Tysklands grænser, fordi det var lykkedes dem at skabe ikke blot et underholdningsteater, der fængslede ved sin parodiske og satiriske handling, men også fordi stykket havde en socialkritisk holdning og en revolutionær tendens. Det havde et både samfundsrevsende og samfundsomvæltende sigte.

Brecht's højre hånd og fortroligste medarbejder i Berlinårene, Elisabeth Hauptmann, havde ved et tilfælde en dag vist ham et oversat afsnit af John Gays' gammel-engelske rokoko opera »The Beggar's Opera«, som i 1920 var blevet taget op i London, hvor den gjorde en så betydelig lykke, at den holdt sig på repertoiret i flere år. Brecht, der altid var på jagt efter materiale, sugede blæksprutteagtigt dette stof til sig. Han nærmest stjal det med en så suveræn selvfølgelighed og bearbejdede den gamle tiggerkomedie på en ganske fri og selvstændig måde så publikum i dette »tyveri« skulle opleve en forbløffende forestilling, der, som alt hvad han forvandlede, var umiskendeligt brechtsk. Meget af den oprindelige travesti af Händel operaen blev der heller ikke tilbage, men resten havde Brecht genialt gjort til sit i fablen om den lille gangster, Macheath, der ikke er respektabel nok til at ægte den store gangsters datter, Polly, og som kun i sidste øjeblik reddes fra galgendøden.

Brecht blev ofte angrebet for sine plagiatforsøg, men for ham var alt engang formuleret stof noget man kunne bruge igen og gjorde det gang på gang som andre dramatiske genier havde gjort det — tænk blot på Shakespeare. Selv yndede Brecht at fortælle en vittighed, han havde hørt i Berlin. To venner mødes på gaden, og den ene siger: »Jeg var i teatret i aften og så Brechts ny stykke.« »Såh,« siger den anden, »hvem har skrevet det?« »Laser og Pjalter« skulle være teatrets åbningsforestilling, og der var engageret en række førende skuespillere. Man fandt tillige Kurt Weill's kone, Lotte Lenya, der debuterede som Jenny. Som altid, når det drejede sig om Brecht forestillinger, var der enorme vanskeligheder med skuespillerne, hos

Karikatur af Bertolt Brecht

Snapse-Jenny og Macheath —
Caja Heimann og Baard Owe —
danser og synger »Rufferblade«.
I baggrunden Kitty (Sonja
Reichle).

hvem han krævede en særlig spillestil, men man gik ind på hans ideer omend under protest og tvivl. Ingen anede, at den skulle blive så eviggyldig som god kunst kan blive og at Brecht havde ret. Brecht's første sigte var at forarge og provokere det ubekymrede 20-tals berlinerpublikum og satirisere over tidens forhold med dens laster, seksuelle udskejelser, luksus, elendighed, snavs og forbrydelser. Han lader sit spil foregå i en underverden af alfonser, ludere, tiggere og korrupte embedsmænd, hvor der vrænges af borgerlige værdiforestillinger og vises foragt for det bestående samfund. Mange paralleller kan drages til samtids-situationen. Det er ikke nogen tilfældighed at Brecht satte lighedstegn mellem borgerskabet og forbryderverdenen. Gennem dette milieu ville han vise, at det ikke var underverdenens udskud, der var asociale, men at de levede i en asocial verden. At tro at røveren ikke var nogen borger var lige så urigtigt som at tro at borgeren ikke var nogen røver. Bert Brecht stiller store krav til sit publikum. Han ville have et belærende teater og mente, at et teater skulle bruges til noget andet end afterunderholdning til tidsfordriv. Det skulle tage stilling til sociale og politiske spørgsmål, og publikum skulle lære at være nøgterne iagttagere i stedet for at lade sig rive med. Vi har lov at more os, men vi må ikke gribes, så taber vi omdømmet. Trods de mange ord er det svært ikke at lade sig medrive af Kurt Weill's raffineret parodiske musik og kulørte »songs« med deres skud af social indignation.

Side 9:
Snapse-Jenny: — Jeg ser et
trangt mørke og kun lidt kærlig-
hed. Et stort K ser jeg. Det
betyder kvindelist. Og så . . .
Snapse-Jenny spør Macheath i
bordellet. Fra venstre: Baard
Owe (Macheath), Gyda Hansen
(Nelly), Mona Kildegaard
(Molly), Johnny Rosenvold
(Betty) og Caja Heimann
(Snapse-Jenny).

LULU ZIEGLER — aftenens instruktør — sætter nu igen iscene for Det Danske Teater efter sidste års succes med musical'en »Cabaret«.

Efter instruktørdebut'en i 1963 på Odense Teaters Værkstedsteater — med James Saunders »Næste gang synger jeg for dig« — har Lulu Ziegler været en flittigt anvendt instruktør i hele Skandinavien: Isaksons »Vore Torsdage« og Kjeld Abells »Miss Plinckbys Kabale« på Nationalteatret i Oslo, Leroi Jones »Nigger« og »Bessie Smiths Død« på Göteborg Stadsteater, og herhjemme bl. a. »Cabaret« på Odense Teater, Albee's »En hårfin Balance« og Duras »Hele dage i Træerne« på Aalborg Teater og Richardsons »Galgenhumor« på Boldhus Teatret.

GENE NETTLES — aftenens koreograf — samarbejdede også med Lulu Ziegler ved opsætningen af sidste sæsons »Cabaret«. I efteråret iscenesatte han for Det Danske Teater mini-musical'en »Fantasticks« og i den mellemliggende tid har han bl. a. stået bag koreografien til »Piger til Søs« på Det ny Teater og to svenske opsætninger af »Celebration«, i Göteborg og i Hälsingborg. Den amerikanskfødte koreograf og instruktør har de sidste ti år mest virket i Skandinavien og har stået bag musicals som »Spillemand på en Tagryg«, »My fair Lady«, »Kiss me Kate«, »Napoleon i New Orleans« m. fl. og sat iscene i bl. a. Oslo, Trondhjem, Malmø, Aarhus, Odense og Bergen.

FINN ZIEGLER — aftenens kapelmester — står for femte gang i spidsen for musikken på Det Danske Teater. De fire foregående forestillinger var: Ernst Bruun Olsen/Finn Savery's »Bal i Den Borgerlige«, Finn Methling og Ole Schmidts »Kom så, Piger«, den amerikanske musical »Cabaret« og i efteråret mini-musical'en »Fantasticks«.

JENS-JACOB WORSAAE — aftenens scenograf — debuterede som scenograf på Boldhus Teatret med »Mandragora« i foråret 1970. Siden har han bl. a. lavet kostymer og dekorationer til »Fantasticks« på Det Danske Teater og »Nonnerne« på Boldhus Teatret. Kostymerne til »Laser og Pjalter« er lavet i samarbejde med Nette Ørnbak.

»Benådet, benådet, Macheath, min elskede, er reddet oh, hvilken lykke.«

De tre »enker« med Macheath i »Tredje Skillingsfinale«. Fra venstre: Lene Tiemroth (Polly), Baard Owe (Macheath), Marie-Louise Coninck (Lucy), og Caja Heimann (Jenny).